2020/1.

DUNA RÉGIÓ STRATÉGIA HÍRLEVÉL

DANUBE REGION strategy

KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTÉRIUM

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Kohéziós Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

TARTALOM

KÖSZÖNTŐ 3

INTERJÚ

Barta Balázs (Pannon Gazdasági Hálózat Egyesület) – Mesterséges intelligencia alkalmazása a Duna régióban 4

Herczeg Mónika (Belügyminisztérium) – Biztonsági együttműködés a Duna régióban 6

BESZÁMOLÓ

Tíz év után megújult az EU Duna Régió Stratégia Cselekvési Terve 10

Megszületett az Országos Kikötőfejlesztési Főterv (Ex Ante) 11

Létrejött a Nemzeti Hidrogéntechnológia Platform 12

A Duna régió rendezvénye a Budapesti Víz Világtalálkozón 12

Második makroregionális vízügyi workshop 13

Nemzetközi műhelymunka a Duna-vízgyűjtő országai számára a fenntartható mezőgazdaság és a víz témakörében 14

Lépések a hatékonyabb regionális katasztrófavédelmi együttműködés jegyében 16

Megalakult a Duna Menti Kereskedelmi Kamarák Szövetsége 18

PROJEKTEK

Erősödő együttműködés a Tisza-vízgyűjtő országaiban 19

Megoldások a Duna régió geotermikus erőforrásainak fenntartható hasznosítására – lezárult a DARLINGe-projekt 20

Két nyertes projekt a Nemzetközi Visegrádi Alap pályázatán 21

TANULMÁNYOK/KIADVÁNYOK

Az elektromos távvezetékek madarakra gyakorolt negatív hatásainak minimalizálása 22

Energiaszegénység a Duna régióban 22

Felszín alatti energiatárolás lehetőségei a Duna régióban 23

A Duna Régió Stratégia vízminőség és környezeti kockázatok prioritási területeinek sikertörténetei 23

Jó gyakorlatok a műanyagszennyezés csökkentésére 24

Gyógyszermaradványok a Duna régió élővizeiben tanulmány 25

A COVID–19-ről a vízágazatban – webinar-összefoglaló 25

Operatív árvízkezelési tervek összehangolása 26

Tanulmány az aszálykezeléshez kapcsolódó európai szakpolitikák áttekintésére 26

IMPRESSZUM

KIADÓ: KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTÉRIUM, AZ EXPORT NÖVELÉSÉÉRT FELELŐS HELYETTES ÁLLAMTITKÁRSÁG, VÍZDIPLOMÁCIÁÉRT ÉS A DUNA RÉGIÓ STRATÉGIÁÉRT FELELŐS FŐOSZTÁLY

KÖSZÖNTŐ

Dr. Oroszi Viktor

Tisztelt Olvasó!

A COVID–19-világjárvány okozta egészségügyi, gazdasági és társadalmi hatások rég nem tapasztalt kihívások elé állították hazánkat és a Duna régió országait is. A kialakult helyzetnek köszönhetően számos kedvezőtlen, de néhány új kedvező folyamat (pl. felgyorsult digitalizáció) is elindult. Azokra nem csupán európai, hanem regionális léptékben is reagálni szükséges, hogy ne a bezárkózás, hanem az együttműködés, a közös megoldások kidolgozására való törekvés jellemezze továbbra is kapcsolatainkat.

Az elmúlt hetekben a munkafolyamatok pandémia okozta megváltozása egyúttal alkalmat biztosított arra is, hogy egy pillanatra megálljunk, és áttekintsük az elmúlt fél-háromnegyed év legfontosabbnak ítélt történéseit és eredményeit. A tavalyi év második felében és 2020 elején ugyanis jelentős változások zajlottak le a Duna Régió Stratégia háza táján is. A szakértők és országok közötti hosszas egyeztetés, valamint társadalmi konzultáció eredményeként 10 év után megújításra került a Stratégia Cselekvési Terve, elkészült és az utolsó csiszolásokra vár kommunikációs stratégiája. Ukrajna két területen is társkoordinátori szerepet vállalt 2019-től, egyes prioritási területeken pedig új tematikus munkacsoportok (magyar kezdeményezésre például a mesterséges intelligencia vagy a katasztrófakezelés terén) és platformok (a hazánkban bejegyzésre kerülő Duna Menti Kamarák Szövetsége vagy a Nemzeti Hidrogéntechnológia Platform) alakultak. Számos, az elmúlt években indult stratégiai jelentőségű projekt – pl. a Danube Sediment, DARLINGe, JOINTISZA – hasznos eredményekkel zárult le 2019 második felében, és új projektek megvalósítása kapcsán dördült el a startpisztoly. Eközben lassan a 2014–2020-as európai uniós költségvetési időszak végéhez érünk. Ezekben a hetekben, hónapokban az utolsó pályázati felhívások eredményéről születik döntés, illetve ezzel párhuzamosan megkezdődött a 2021–2027 közötti költségvetési ciklus tervezése. A DRS jelenlegi horvát elnöksége nagy hangsúlyt helyez a Stratégia új Cselekvési Tervének 2020 utáni programokba történő beágyazására. Ennek érdekében külön munkacsoport alakult, melynek munkájában Magyarország is aktívan részt vesz. A tervezés kapcsán az egyes finanszírozási programok a megvalósításban érdekelt szervezetek véleményét is meghallgatják, hogy a területi elemzések megállapításain, a nemzeti vagy megyei célokon felül és az Európai Bizottság orientációs ajánlásai mellett az ő javaslataikat is figyelembe vehessék. Úgy gondolom, különösen fontos, hogy a hazai intézmények idén is aktív szerepet vállaljanak a 2021–2027-es időszak programjainak kialakításában.

A jelenlegi helyzetben a személyes kapcsolatok, a tájékoztató és szakmai rendezvények helyett felértékelődött az online kommunikáció szerepe. A kijárási korlátozások részleges feloldásával és a nyárias idő beköszöntével egyre nagyobb a csábítás, hogy időnket a szabadban, másoktól biztonságos távolságban töltsük. Remélem, hogy digitális hírlevelünk legújabb számának sikerül enyhíteni a kedves olvasó esetleges bezártságérzését, és segítségével újra kitárni előtte a Duna régió kapuit, tartalmas időtöltést biztosítva és hasznos információkkal szolgálva számára.

Dr. Oroszi Viktor
a Duna Régió Stratégia nemzeti koordinátora

MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ALKALMAZÁSA A DUNA RÉGIÓBAN

2019-ben került létrehozásra az EU Duna Régió Stratégia vállalkozások versenyképességének javítása (PA8) prioritási terület új Mesterséges Intelligencia (MI) Munkacsoportja, melynek koordinációját a győri székhelyű Pannon Gazdasági Hálózat Egyesület látja el. Ennek kapcsán kérdeztük Barta Balázst, az egyesület ügyvezetőjét.

BARTA BALÁZS

Végzettség

Soproni Egyetem Simonyi Károly Doktori Iskola

Insead és Wharton executive management

Budapesti Közgazdasági Egyetem közgazdász

Munkahely, szakmai tapasztalat

Ügyvezető igazgató – Pannon Gazdasági Hálózat

Trade marketing igazgató – Borsodi Sörgyár zRt.

Fő eredmények

70 nemzetközi k+f és partnerségi projekt, 450 EU-partner

EU által akkreditált digitális innovációs központ

150 gyártó vállalkozás digitalizációs fejlesztése 2019-ben

Széles körű gyártástámogató eszközpark létrehozása

Milyen tapasztalatai vannak a Pannon Gazdasági Hálózat Egyesületnek (PBN) a mesterséges intelligencia terén?

A PBN 2006-os alapítása óta a hazai gyártó vállalkozások fejlesztésével foglalkozik. Kezdetben az innovációmenedzsment és auditok voltak a fókuszban, és folyamatosan tolódott a hangsúly a digitalizáció vezérelte fejlesztésekre. 2018 óta rendelkezünk saját eszközparkkal, házon belüli mérnökszaktudással. A létrejött képzések és fejlesztések révén láthatóvá vált, hogy az egyre nagyobb adatmennyiség jelenti a következő kihívást. Hogyan lehet értékké formálni őket, milyen alkalmazásokban lehet hasznosítani? Ezért a tavalyi év első felében a legnagyobb befektetésünk az volt, hogy adattudományi képzéseket hajtottunk végre a szervezeten belül. A fő célkitűzésünk, hogy a piaci és önkormányzati partereinket a megismert MI-alapú alkalmazások lehetőségeivel megismertessük, és azokat bevezessük. Reményeink szerint még ebben az évben komoly konkrétumokat fogunk tudni bejelenteni.

Mi vezérelte Önöket, hogy elvállalják a Duna Régió Stratégia PA8 terület munkacsoportjának vezetését?

Szerettük volna, ha a formálódó programoknak a kialakításában is részt vállalhatunk, és kezdeményezőként tudunk fellépni. A Duna Régió Stratégia PA8 területének – azaz a kis- és középvállalkozások fejlesztéséért felelős egységnek – a nemzetközi szereplői teljes mértékben ismertek voltak számunkra, és amikor értesültünk arról, hogy a terület koordinátorai pályázat keretében kerestek szervezőt, nagy ambícióval jelentkeztünk. Hiszünk abban, hogy Magyarország ilyen szintű képviselete sokak számára fog tudni lehetőséget hozni.

Milyen helyzetben vannak jelenleg a Duna régió országai, valamint a hazai szervezetek az MI alkalmazása/fejlesztése terén?

A Duna régió legnagyobb kihívása, ami a legfőbb lehetősége is, hogy rendkívül heterogén. Baden-Württemberg fejlettsége nem hasonlítható egyetlen más régióéhoz sem, de Szlovénia sem összevethető Bulgáriával. Az MI-n belül mi kizárólag a kis- és középvállalkozói szektorra fókuszálunk. Ebben a német partnerek a regionális adottságaik és a tudatos támogatások révén már specializálódott, know-how-exportra kész állapotban vannak, míg kelet felé haladva a kompetenciák folyamatosan csökkennek.

Milyen lényegi elemek szerepelnek a munkacsoport munkatervében? Milyen célokat fogalmaztak meg?

Első lépésként elkészítettünk egy elemzést arról, hogy az MI-nek milyen releváns területei vannak kis- és középvállalkozói szempontból. Ezt követően szerveztünk egy 200 fős nemzetközi konferenciát Budapesten, annak első fele az autóipar és az MI kapcsolatáról szólt. Második felében pedig leültünk a munkacsoport tagjaival, és átbeszéltük a tanulságokat és a motivációkat, hogy mely szereplők milyen területen lennének koordinátorok vagy tagok. 10 alkalmazási területet és 7 releváns technológiát azonosítottunk – pl. gyártásban, egészségügyben a gépi tanulás, chatbot, képfelismerési megoldások –, és egy mátrixot alkotva határoztuk meg a munkacsoport prioritásait. A feladatunk, hogy a következő időszakban ezt a programot megvalósítsuk közösen.

Mely szervezetek vesznek részt a munkacsoport tevékenységében?

Összesen 9 ország – hazánk mellett Ausztria, Németország, Bulgária, Horvátország, Csehország, Románia, Szlovénia és Moldova – 18 szervezete, kutatóintézet, egyetem, közvetítő szervezet, vállalkozói képviselet vesz részt a közös munkában.

Mely iparágak, gazdasági szektorok a leginkább nyitottak az MI használatára jelenleg, és melyekben rejlik a legtöbb potenciál az elkövetkező években?

Az első lépés mindig a sériagyártásban érdekelt szereplők bevonása, mert gyártásban ott a leggyorsabb az alkalmazási lehetőségek azonosítása. Innen szeretnénk fokozatosan elmozdulni az egyedi termékgyártók és szolgáltatók irányába. Ágazati szempontból mechatronika, majd bútoripar, élelmiszeripar, egészségipar.

Budapesti nemzetközi konferencia az MI munkacsoport szervezésében

Az első évben milyen eredményeket tud felmutatni a munkacsoport az Önök vezetésével?

Egy éve kezdtük a közös munkát. Megalkottuk a közös helyzetképre alapozott prioritásainkat – gyártás, mezőgazdaság, okosváros, egészségügy területein fejlesztendő alkalmazások közül –, szerveztünk egy 10 országból érkezett résztvevői körrel konferenciát, elkészítettük annak az Interreg stratégiai ernyőprojektnek a javaslatát, mely a közös munka folytatásának szervezeti keretet tud adni, illetve elindítottunk egy okosmintaváros-kialakítási kísérleti projektjavaslatot is MI alkalmazására.

Hogyan kapcsolható a Duna régió szintjén zajló munka a 2018 őszén létrehozott Magyar MI Koalíció munkájához és a 2020 februárjában elkészült nemzeti Mesterséges Intelligencia Stratégiához?

A hazai MI Koalíció számunkra fontos partner, hiszen kölcsönösen rész-egész viszonyban állnak a területeink egymással. Nagy örömünkre a nemzetközi konferencián is képviseltette magát a hazai együttműködés. Prioritás számunkra, hogy hatékony szimbiózisban tudjunk együttműködni.

Milyen támogatásokra számíthat európai uniós vagy nemzetközi szinten egy a Duna régióban tevékenykedő vállalkozás az MI adaptálása kapcsán?

A mesterséges intelligencia kiemelt, sőt központi eleme az európai stratégiai dokumentumoknak. A Horizon Europe program keretében eurómilliárdokat szánnak MI-projektekre, és valamennyi makroregionális, illetve nemzeti program ezt irányadónak tekinti. Nem a forráslehívás képessége lesz a kihívás, hanem a fenntartható eredményekre fordítása.

Ön szerint hogyan befolyásolhatja a COVID–19-járvány a mesterséges intelligencia elterjedését a Duna régióban?

Általában a digitalizáció szerepe rendkívüli módon tovább fog erősödni, azon belül az automatizáció, robotizáció ugyanúgy, mint a különböző adattudományi alkalmazások. Meggyőződésem, hogy további hangsúlyt hoz ennek a területnek, de azzal a feltétellel, hogy érdemi, konkrét eredményekre kell vezetnie, és nem koncepciókra.

Milyen kapcsolódási pontok vannak a személyes adatok védelme és a mesterséges intelligencia használata között, az európai szabályozás erre hogyan reflektál?

Az európai szabályozók az egyéni adatvédelemre a korábbi időszakban nagy hangsúlyt helyeztek, a következő időszak pedig véleményem szerint a kibervédelem periódusa lesz. Stratégiai cél a teljes Európai Unió vonatkozásában, hogy előbbre lépjenek ezen a területen mind a piaci, mind pedig az intézményi szereplők.

Ön szerint melyek lehetnek a Duna régió okosvárosainak és okosfalvainak legfontosabb előnyei az ott lakók számára tíz év múlva? Hol lehetnek a regionális MI-hubok a térségben?

Okosvárosok elsősorban a nagyvárosok körében értelmezhetők jelenleg. Ameddig nincsen megfelelő mennyiségű és minőségű, rendelkezésre álló adat, addig nehezen alakíthatóak ki okosmegoldások. Az okostelepülés egy olyan szolgáltató egység, ahol a lakosok érdekeinek megfelelően kapcsolódik össze az önkormányzati szolgáltató szereplő szerep, az informatika és a lakosság. Ehhez még számos szereplő szemléletformálására is szükség van. Napjainkban még sok az öncélú, informatika generálta fejlesztési koncepció, és kevesebb a keresletvezérelt. Szeretnénk ebben is jelentősen előbbre lépni, és a hazai vállalkozások bevonásával pilotmegoldásokat kialakítani. Több ilyen kezdeményezés is elindult, a célunk, hogy Magyarországon is legyen MI-okosvároshub.

BIZTONSÁGI EGYÜTTMŰKÖDÉS A DUNA RÉGIÓBAN

Az EU Duna Régió Stratégia 11. prioritási területe (PA11) a biztonság javításáért, valamint a súlyos bűncselekmények és a szervezett bűnözés jelentette kihívások terén folytatott közös munka összehangolásáért felel. Magyarország Belügyminisztériuma a Stratégia elfogadása óta jelentős szerepet játszik a bajor–bolgár vezetésű terület munkájában.

Milyen fő célkitűzéseket fogalmaztak meg a Duna régió országai a 11. prioritási terület kapcsán a Stratégia létrejöttekor? A 14 ország hivatásos rendvédelmi szervein kívül még mely szervezetek vesznek részt a közös munkában?

Annak ellenére, hogy a Stratégia kidolgozásakor a biztonság témája csak a kidolgozás utolsó szakaszában került beemelésre, bebizonyosodott, hogy ez a terület is fontos eleme a Stratégiának, hiszen nagyban hozzájárul a régió biztonsági szintjének növeléséhez, és elősegíti a hálózatépítést és az együttműködést más prioritási területekkel.

A PA11 Irányító Csoportja a 2011. június 2-án Szófiában tartott első Irányítótestületi ülésén a terület fő tevékenységi körét négy kulcsfontosságú kérdés köré csoportosította:

1. rendőri együttműködés erősítése;
2. a Duna régióban felállított központok együttműködése és információcseréje;
3. a határellenőrzés rendszerének és az okmányok vizsgálatának igazgatása;
4. a jogállamiság megerősítése és a korrupció elleni küzdelem.

A PA11 speciális helyzetéből adódóan kezdetben elsősorban a régió tagállamaiban működő rendészeti hatóságok, azon belül is a bűnüldöző szervek közötti együttműködésre koncentrált, ide értve az uniós ügynökségek (Europol, Frontex) és más nemzetközi bűnügyi együttműködést támogató szervezetekkel (pl. SELEC) való együttműködést is. Az elmúlt időszakban azonban a PA11 jelentős erőfeszítéseket tett a horizontális, vagyis a más prioritási területekkel való együttműködések fejlesztésére is.

Mennyiben változtak a biztonsági körülmények 2010 óta a régióban, és a 2020 áprilisában megjelent új Akciótervben a PA11 akciói hogyan reflektálnak ezekre a változásokra?

Mint minden prioritási területnek, így a PA11-nek is alkalmazkodnia kell mind a globális, mind a térségen belüli változásokhoz, ezért az intézkedések és a célzott tevékenységek az új kihívásokhoz alkalmazkodva kerültek meghatározásra a 2020-as Akciótervben. Az elmúlt időszak tapasztalatait és eredményeit figyelembe véve mind az intézkedések, mind pedig az egyes intézkedéseken belüli célzott tevékenységek kibővítésre kerültek. Új intézkedéseként jelent meg

5. a Duna Folyami Fórum felépítésének felállítása;
6. a PA1a prioritási területtel való közös munka, „Mobilitás: vízi utak"; és
7. a miniszteri konferenciák rendszeres, háromévenkénti megrendezése.

A célzott tevékenységek között új elemként jelent meg a migráció jobb kezelése, a terrorizmus megelőzése és a terrorizmus elleni küzdelem fokozása, illetve az információbiztonság, valamint a számítógépes bűnözés és a hibrid fenyegetések elleni hatékonyabb fellépés.

HERCZEG MÓNIKA

Herczeg Mónika r. alezredes a Belügyminisztérium Rendőri Együttműködési és Határigazgatási Osztály vezetője. A főiskolai tanulmányait befejezve 1996-ban került kinevezésre a rendőrség, majd a határőrség hivatásos állományába, ahol számos vezetői beosztást töltött be. 2010 óta dolgozik a Belügyminisztérium Európai Együttműködési Főosztályán. Fő feladata a Belügyminisztérium irányítása alá tartozó önálló belügyi szervek európai uniós és nemzetközi tevékenységének koordinációja, az Európai Unió intézményeinek belügyi kérdéseket érintő döntés-előkészítő szakértői munkacsoportjainak, szakbizottságainak munkájában való tagállami részvétel biztosítása, a rendőri együttműködés és határrendészeti szakmai kérdésekben a magyar álláspont hatékony képviselete. Helyettes megbízottként tagja az EU Duna Régió Stratégia 11. prioritási terület Irányító Testületének. A 2013–2015 között megvalósult Dunai Folyami Fórum struktúrájának létrehozása – DARIF elnevezésű projekt szakmai menedzsere.

Mely területeken (embercsempészet/védett fajok stb.) a legjelentősebb a szervezett bűnözés a Duna régió országaiban? Az ellene történő fellépés kapcsán milyen együttműködési megoldásokat dolgoztak ki a 14 ország rendvédelmi szervei?

A Duna régió országait érintő szervezett bűnözés jellemzően az árucsempészet és az emberkereskedelem kapcsán van jelen. A Duna Stratégia keretei között történő együttműködés kiváló lehetőséget biztosít arra, hogy mind az uniós tagsággal rendelkező, mind a harmadik országok hatóságai ezen keretek között is tapasztalatot cseréljenek, és megosszák információikat a határon átnyúló bűnözői csoportokkal kapcsolatban. Az elmúlt időszakban konkrét együttműködési megállapodások kidolgozására nem került sor, tekintettel arra, hogy a régióban már léteznek olyan platformok, mint például a Délkelet-európai Rendőri Együttműködés vagy a bukaresti székhelyű Délkelet-európai Rendészeti Központ (SELEC), amelyek megfelelő teret biztosítanak az együttműködésnek. Az átfedések elkerülése végett a PA11 éppen ezért ahelyett, hogy új együttműködési felületet hozna létre, a tagállamok és a már meglévő kapcsolódási pontok közötti együttműködést igyekszik támogatni.

A Duna Stratégia keretein belül a tagállamok szervezésében számos olyan műhelymunka indult el, ahol az egyes területeket (pl. kábítószer-csempészés, törvényen kívüli motoros bandák stb.) vizsgáló rendészeti szervek, az Europol és a SELEC közreműködésével osztották meg tapasztalataikat és alakították ki a legjobb gyakorlatokat a hatékonyabb fellépés érdekében.

A mesterséges intelligencia alkalmazása mennyire elterjedt a szervezett bűnözés elleni harcban?

Ahhoz, hogy a bűnüldöző szervek eredményesen tudjanak fellépni szervezett bűnözői körökkel szemben, ismerni kell azok módszereit, ehhez nemcsak hogy lépést kell tartani a fejlődéssel, de a bűnüldözésben is alkalmazni kell a modern technikai eszközöket. A mesterséges intelligencia adta lehetőségeket jelenleg leghatékonyabban a hibrid fenyegetések, a pénzügyi bűncselekmények, illetve a számítógépes bűnözés elleni küzdelemben alkalmazzák a rendészeti szervek. A terület dinamikus fejlődésével a PA11 is igyekszik lépést tartani. A 2020-ban elfogadott Akciótervben új célzott tevékenységként jelent meg a számítógépes bűnözés és a hibrid fenyegetések elleni hatékonyabb fellépés. Biztos vagyok abban, hogy az elkövetkezendő időszakban számos közös gondolkodást elősegítő projekt célozza meg ezt a terület is.

Magyarország hogyan tudott hozzájárulni az elmúlt években a terület céljainak megvalósításához?

A Belügyminisztérium amellett, hogy az alárendelt rendészeti szervek bevonásával a kezdetektől részt vesz a Duna régió tagállamai által a PA11 keretében megvalósuló projektekben, 2013-ban egy önálló projektet indított Dunai Folyami Fórum struktúrájának létrehozása – DARIF címmel. A projekt célja volt egy olyan határon átnyúló rendészeti szakmai együttműködés kialakítása, amely összehangoltan lép fel a vízi úton történő és ahhoz kapcsolódó szervezett bűnözéssel és illegális tevékenységekkel szemben, valamint a balesetek megelőzésében, javítva ezáltal Európa VII. közlekedési folyosójának biztonságát.

A projektben 10 ország (Ausztria, Bulgária, Horvátország, Magyarország, Moldova, Németország, Románia, Szerbia, Szlovákia és Ukrajna) vám- és határrendészeti, bűnügyi, vízirendészeti és katasztrófavédelmi, valamint a folyami információs szolgáltatások szakterületén együttműködő szervek és hatóságok vezetői, összekötő tisztjei és szakértői vettek részt.

A 2013–2015 között végrehajtott kísérleti projektre a PA11 zászlóshajóprojektjeként tekintett. Sikerét elsősorban annak köszönhette, hogy a problémák beazonosítására szervezett számos workshop és magas szintű konferencia megszervezése mellett a Dunán végrehajtott rendészeti közös műveletekkel a gyakorlati együttműködésre helyezte a hangsúlyt.

A PA11-ben jelenleg a Készenléti Rendőrség Tűzszerész Szolgálata által kezdeményezett, a kémiai, biológiai, radioaktív, nukleáris és robbanóanyagokkal (a továbbiakban: CBRN-E) kapcsolatos rendészeti oktatás területén történő nemzetközi szerepvállalást támogató, valamint a nemzetközi oktatási tevékenységet koordináló központ felállítását célzó projekttel vagyunk jelen. A projekt az osztrák, cseh, lengyel, szlovák és szlovén partnerek bevonásával indult, de későbbi fázisaiban, különösen az oktatási tevékenység elindulását követően nyitva áll a lehetőség más országok csatlakozására is. A projekt megvalósításában már eddig is jelentős előrelépések történtek, jelenleg a képzési metodika és az oktatáshoz szükséges anyagok kidolgozása, szemléltető eszközök beszerzése zajlik.

Beszámolna röviden a legutóbbi DARIF közös dunai rendészeti műveletről és annak eredményeiről?

Az előbb említett DARIF-projekt eredményét és tapasztalatait felhasználva, valamint eleget téve a projekt záró konferenciáján elfogadott ajánlásoknak, a Belügyminisztérium minden évben közös műveletet szervez a Duna menti országok rendészeti szerveinek bevonásával. A 8. közös gyakorlatra 2019. szeptember 30. – október 3. között került sor. A művelet ideje alatt ideiglenes koordinációs központ működött a mohácsi határkikötőben, ahol a tagállamok, valamint az Interpol, az Europol és a Frontex egy-egy összekötő tisztje koordinálta az egységes keretek között folyó tagállami ellenőrzéseket. A három műveleti napon kilenc tagállam 920 tisztje vett részt az ellenőrzésekben, akik napi átlagosan 35 szolgálati hajóval és 55 szolgálati autóval teljesítették feladataikat. A művelet során összesen 123 hajót, 229 teherhajót, 84 halászhajót, 11 kedvtelési célú kishajót, 17 998 személyt és 15 968 dokumentumot ellenőriztek.

FOTÓ: BELÜGYMINISZTÉRIUM

Bevetésen a rendőrség szolgálati hajói a 8. Dunai Folyami Fórum (DARIF) közös művelet során 2019 októberében.

A legjelentősebb felfedésre Bulgáriában került sor, ahol egy bolgár állampolgárt tartóztattak le, aki 1 csónakot és 4 külső csónakmotort tulajdonított el egy kikötőből. Ezenkívül számos jogsértés került felfedésre, úgymint illegális halászat, a környezetvédelmi előírások megsértése, a hajózási szabályok és vízügyi rendszabályok megsértése, de a hatóságoknak a vízszennyezés miatt is több esetben kellett eljárást indítaniuk. A részt vevő országok a korábbi évekhez hasonlóan ez alkalommal is nagyra értékelték a művelet megszervezését és végrehajtását.

A Stratégia más prioritási területeivel milyen együttműködést folytatnak, és milyen közös sikerekről számolhatunk be?

Ahogyan korábban már említettem, a PA11 horizontális együttműködését érintő fejlesztéseknek köszönhetően az elmúlt időszakban számos más terület (PA1a, PA6 és PA10) tevékenységét is támogatta. A PA6 és a PA10 területekkel közös workshopok kerültek megrendezésre. A leghatékonyabb, kézzelfogható eredményeket is hozó együttműködés a PA1a területtel történt.

A PA1a és a PA11 együttműködésének köszönhetően a belvízi hajózásban részt vevők támogatására egy gyakorlati kézikönyv került összeállításra, amely segít a hajózás szereplőinek eligazodni az egyes tagállamok illetékes hatóságai között, részletes információkat ad az egyes kikötőkről, azok üzemeltetési rendjéről, az egyes országokban folytatott határforgalom-ellenőrzési eljárásokról, valamint az ellenőrző szervek által használt formanyomtatványokról.

Az együttműködés folytatásaként a határforgalom-ellenőrzés hatékonyságának fokozása érdekében a Dunán közlekedő hajók

ellenőrzéséhez új, közös – minden tagállam hatósága által elfogadott és alkalmazott – formanyomtatványok kerültek kidolgozásra. Az új egységes nyomtatványok a Duna menti országok nemzeti jogszabályaival összhangban fokozatosan kerülnek alkalmazásra. Első körben, 2020. február 1-jétől Horvátország, Szerbia és Magyarország vezette be az új nyomtatványokat, amely kezdeményezéshez Bulgária, Románia, Moldova és Ukrajna előreláthatóan 2021 decemberéig csatlakozik.

A határtérségek aránya a Duna régióban a legmagasabb más makrorégiókhoz viszonyítva, de világviszonylatban is kiemelkedő. Nem mellesleg a schengeni övezet is kettészeli a térséget. Az elmúlt években a migrációs válság, napjainkban pedig leginkább a COVID–19-járvány állítja különös kihívás elé a Duna régió országait a határok átjárhatósága vagy a határőrizet kapcsán. Milyen innovatív megoldásokat alkalmaznak manapság a hatóságok a határellenőrzési rendszerek fejlesztése érdekében, milyen, a schengeni zónán kívüli országokat támogató jó gyakorlatokról tudna beszámolni?

Az Európai Unió kifejezett törekvése, hogy a tagállamok a határellenőrzési feladatokat ellátó hatóságait modern, a kor kihívásainak megfelelő legkorszerűbb (pl. automatizált) eszközökkel és informatikai rendszerekkel lássa el. Jelenleg is zajlik az európai határregisztrációs rendszer (EES) és az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS), valamint e rendszerek már meglévő szakrendszerekkel (Schengeni Információs Rendszer, Vízuminformációs Rendszer stb.) való összehangolásának megvalósítása.

Magyarország a két- vagy többoldalú megállapodások keretén belül rendszeresen nyújt támogatást a Duna régió nem európai uniós országainak rendőri kontingensek külföldi szolgálatra történő vezénylésével (pl. Szerbia, Bosznia-Hercegovina), a Nemzeti Integrált Határigazgatási Stratégiában is megfogalmazott, Szerbiával és Ukrajnával folytatott határigazgatási együttműködés fokozásával, a közös kapcsolattartási szolgálati helyek (pl. Záhony, Röszke) folyamatos működtetésével, szomszédos harmadik országok hatóságaival közös határellenőrzési járőrszolgálatok ellátásával.

2020 áprilisának elején tervben volt a régió belügyminisztereinek találkozója Brüsszelben, a kialakult járványhelyzet miatt azonban elhalasztásra került. Mi lett volna a célja és fő üzenete a miniszteri szintű találkozónak?

Már a konferencia elnevezése is sokat elárul a találkozó céljáról, „Merre tart az EU Duna Régió Stratégia (EUSDR) – áttekintés és jövőkép a határrendészeti együttműködés jövőjéről az új cselekvési terv keretében". A magas szintű találkozóra már harmadik alkalommal került volna sor, ami azt bizonyítja, hogy a szakmai szintű együttműködés és a különböző projektek mellett a tagállamok vezetői politikai szinten is támogatják a biztonság területén a térség országainak rendészeti hatóságai közötti együttműködést és együtt gondolkodást. A miniszteri szintű konferencia végén a részes országok vezetői egy Közös Következtetés elfogadásával kívánják meghatározni azokat a prioritásokat, amelyek iránymutatást adnak az EUDRS jövőbeni továbbfejlesztéséhez és az együttműködés hatékonyságának növeléséhez szükséges további lépések végrehajtásához. A Közös Nyilatkozat tervezetének véleményezése folyamatban van, reméljük, hogy a járványhelyzet sikeres kezelését követően lehetőség lesz a találkozó megtartásával annak elfogadására annak érdekében, hogy a részes országok politikai kötelezettségvállalásával és az irányok kijelölésével a gyakorlati együttműködés is új lendületet kapjon.

A rendvédelmi szervek nemzetközi együttműködésének mely forrásokból biztosítják az alapját leginkább? Említene néhány előkészületben lévő projektet, olyan új kezdeményezést, amelyek további lendületet adhatnak az elkövetkező években a biztonság javítása terén történő együttműködésnek a Duna Régió Stratégia keretei között?

A PA11 területhez benyújtott projektek finanszírozását illetően egy igen speciális helyzet alakult ki. Bár az elmúlt időszakban jelentős előrelépések történtek, a biztonsági területhez kapcsolódó projektek finanszírozása jórészt a tagállamok Belső Biztonsági Alapjából történt. A Horizont 2020 és egyéb operatív programok pályázati kiírásai ugyanis csak korlátozottan felelnek meg a rendészeti terület, ezen belül egy-egy projekt célkitűzéseinek. A korábban benyújtott és megvalósított projektek többségét éppen ezért a Duna Stratégia valamely uniós tagállama kezdeményezte, igyekezve bevonni a harmadik országokat is. Az Irányítótestület szorgalmazza, hogy a részes országok minél több hosszú távú, gyakorlati együttműködést célzó projektet dolgozzanak ki, a jelenlegi tapasztalat azonban azt mutatja, hogy a tagállamok többsége az új pénzügyi ciklus elfogadására vár. A jelenlegi projektek többsége már kifutott, így várhatóan a projekttervezési időszak csak a források elosztását követően fog újra lendületet venni.

TÍZ ÉV UTÁN MEGÚJULT AZ EU DUNA RÉGIÓ STRATÉGIA CSELEKVÉSI TERVE

Az EU Duna Régió Stratégia Cselekvési Terve 2010-ben került elfogadásra, és tíz év elteltével, 2020. április 6-án tette közzé az Európai Bizottság annak felülvizsgált változatát. A dokumentumot a Stratégia megvalósításában részt vevő 14 ország mellett az Európai Parlament, a Tanács, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Európai Bizottsága is kézhez kapta.

A DRS 2010-ben megfogalmazott Cselekvési Tervének több fellépése (vagy az azokban megjelölt projekt) az elmúlt évek során megvalósításra került, egyes fellépések pedig nem bizonyultak megvalósíthatónak a Stratégia keretei között, vagy megvalósításuk felülvizsgálatra szorul, a tervezettnél hosszabb időt vesz igénybe. Továbbá számos új kihívás (pl. szélsőségesebbé váló klimatikus viszonyok, mikroszennyeződések, körforgásos gazdaságra való átállás, ipar 4.0, digitalizáció stb.), a 2010-ben meghatározottaktól eltérő (pl. munkanélküliség helyett munkaerőhiány) vagy erősödő trendek (pl. elöregedés, elvándorlás) jelentkeztek, amelyek a Duna régióban is egyre nagyobb kihívást jelentenek. Ezek közül a legfontosabbakat a 2019. évi Duna Stratégia Fórum is napirendre tűzte. Erre egyébként a CESCI Duna régió kihívásait, szükségleteit és potenciálját vizsgáló, nemrég elkészült területi elemzése is rávilágít.

A Duna Régió Stratégia egyes fellépéseit emellett az Európai Unió új, 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretrendszerének (MFF) sarokpontjaival is célszerű összhangba hozni, a fellépések tematikai fókuszát némileg szűkíteni. Tekintettel a felsoroltakra, a 2018. évi bolgár elnökség egyik fő célkitűzése a DRS Cselekvési Tervének megújítása volt. A nemzeti és prioritási területi koordinátorok 2018. májusi szófiai ülésükön döntöttek a DRS-akcióterv megújításának szükségességéről, és elfogadták annak ütemtervét. A döntés értelmében első lépésként a 12 prioritási terület Irányító Testületeibe az illetékes szaktárcák által delegált nemzeti szakértők frissítették, törölték vagy kibővítették és 2018 végéig elfogadták a hatáskörükbe utalt új fellépéseket. A javasolt módosításokat a Duna Stratégia Pont egy közös dokumentumban összegezve a nemzeti koordinátorok rendelkezésére bocsátotta 2019. februárban. Ezt követően országonként szélesebb körű konzultáció kezdődött, hazánkban is számos, a Stratégia megvalósításában érdekelt szervezet nyilvánított véleményt annak jövőbeli irányaival kapcsolatban 2019. április folyamán. A nemzeti koordinátorok és prioritási területi koordinátorok 2019. májusi ülésükön úgy határoztak, hogy a DRS a Stratégia elfogadásakor létrehozott 4 pillér és 12 prioritási terület mentén legyen a továbbiakban is megvalósítva. Magyarország 2020-tól továbbra is a 2011-ben vállalt három prioritási terület – fenntartható energia használatának ösztönzése, vizek minőségének helyreállítása és megőrzése, valamint a környezeti kockázatok kezelése – esetében látja el a társkoordinátor feladatait. A 2019. június 28–29-én Bukarestben megszervezett Éves Fórum keretében egy nemzetközi közmeghallgatás került lefolytatásra a Cselekvési Tervvel kapcsolatban. Annak eredményeit is felhasználva a terv első változata 2019 szeptemberében készült el, ami további egyeztetések és az Európai Bizottság belső eljárását követően mostanra érte el végleges formáját, és került hivatalosan is publikálásra. A DRS új Cselekvési Terve a korábbi 129 helyett mindössze 85 fellépést tartalmaz (prioritási területenként átlagosan hetet).

Az új akcióterv érvénybe lépésével azonban nem dőlhetnek hátra az érintettek. Az országok és makroregionális stratégiák megvalósítására vonatkozó 2019. évi tanácsi következtetések szerint is lényeges, hogy az minél mélyebben beágyazásra kerüljön az egyes európai uniós finanszírozási mechanizmusokba a 2021–2027-es időszak tekintetében, ezzel segítve közös céljaink elérését. Ennek érdekében hívott életre a Stratégia jelenlegi horvát elnöksége egy a Stratégia céljainak beágyazásával foglalkozó munkacsoportot, hogy a fellépések egy szűkebb köre kerüljön kiválasztásra, és azokat az érintett – nemzeti operatív programok, határon átnyúló együttműködések, transznacionális vagy közvetlen brüsszeli irányítású – programok figyelembe vegyék 2021–2027 között.

Ezúton is köszönjük minden szakértőnk és a konzultációban részt vett intézmények és magánszemélyek szíves hozzájárulását, értékes javaslatait és közreműködését a dokumentum kialakítása és véglegesítése során.

Az új Cselekvési Terv angol nyelven elérhető a Stratégia kormányzati honlapján, a magyar nyelvű hivatalos változat a továbbiakban kerül közzétételre.

MEGSZÜLETETT AZ ORSZÁGOS KIKÖTŐFEJLESZTÉSI FŐTERV

Mostanáig nem állt rendelkezésre olyan országos szintű stratégia, amely a Duna menti kikötői infrastruktúra és kikötői szolgáltatások fejlesztését egységes szemléletben támogatná. A 2019 folyamán többlépcsős tervezési folyamat keretében kidolgozott, a Duna magyarországi szakaszát érintő kikötőfejlesztési főterv nemcsak a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére terjed ki, hanem olyan hiánypótló, átfogó szakpolitikai dokumentum, amely kijelöli a Duna menti kikötői infrastruktúra és kikötői szolgáltatások, valamint az egész ágazat fejlesztésének irányait 2030-ig. Ez látható a stratégia víziójából is: „A dunai áruforgalmi kikötők 2030-ig meghatározó és hatékony multimodális csomópontokká válnak a régiójuk szállítási rendszerében, felkészülve a hazai teherforgalom legalább 10%-ának belvízi úton való környezetbarát szállítására."

A stratégia öt prioritási területen fogalmaz meg fejlesztési célokat:

- A módváltás ösztönzése, az áruforgalom vízi útra terelését az ágazati versenyképesség javításával segítő beavatkozások;
- További kereslet generálása a vízi áruszállítási és kikötői ágazat számára, célzott gazdaságfejlesztési és ipartelepítési intézkedések révén;
- Finanszírozási rendszer kialakítása az ágazat fejlesztésére;
- Humán erőforrás fejlesztése, a 21. század kihívásainak megfelelő képzési és foglalkoztatási intézkedések révén;
- Fenntartható szabályozási környezet kialakítása.

A főterv stratégiájának megalapozása érdekében az ágazat eddigi legátfogóbb helyzetelemzése készült el. A felmérés figyelembe vette az elmúlt években született magyarországi és európai uniós publikációkat és stratégiákat, a dunai országok stratégiáit, az ágazatot érintő nemzetközi együttműködési projektek eredményeit, valamint a releváns hazai és nemzetközi jogszabályokat. Statisztikai elemzések készültek az áruforgalmi tendenciákról és az ágazat teljesítményéről; több célcsoport körében végzett kérdőíves kutatással mérte fel a hazai érintettek céljait és lehetőségeit az ágazat fejlesztésében. A magyarországi dunai teherforgalmi kikötőket a tervezést végző szakértők helyszíni bejárások keretében mérték fel.

FOTÓ: POLINSZKY TIBOR

Csepeli Szabadkikötő

Az Országos Kikötőfejlesztési Főterv előkészítése keretében 2019 tavaszán négy esemény került megrendezésre, amelyen jelentős számban részt vettek a kikötői ágazat érintettjei és döntéshozói. A szakmai műhelyek során (melyek anyagai elérhetőek itt) az ágazati szereplők által megfogalmazott vélemények, elképzelések és javaslatok kerültek részletes megvitatásra az alábbi 4 témában:

- elvárások a Kikötőfejlesztési Főtervvel kapcsolatban, fejlesztési szükségletek azonosítása,
- kikötői hálózati terv, a Duna és a hazai közlekedési alaphálózat kapcsolódási pontjai,
- potenciális fejlesztési változatok, stratégiai alternatívák,
- a stratégia tematikus célterületei és prioritásai.

A stratégia főanyagának véleményezése 2019 nyarán zajlott, melynek keretében az elektronikusan közzétett egyeztetési változatot számos szervezet véleményezte 2019. augusztus végéig.

Az észrevételek átvezetését követően véglegesedett a stratégiai főanyag és az első négy évre szóló intézkedések szövegezése. A főterv stratégiai környezeti vizsgálata még folyamatban van, melynek megállapításai még befolyásolhatják a stratégia végleges tartalmát. Ezt követően válhat hivatalos stratégiává, a kormányzati elfogadást követően.

A stratégiaalkotás közvetlen hatása a fejlesztésekre, hogy 2020 elején a CEF pályázati forrásra benyújtásra kerülhettek a stratégiában és az akciótervben megfogalmazott csepeli, komáromi, újpesti, valamint győr-gönyűi egyes kikötőfejlesztési projektek.

Az Országos Kikötőfejlesztési Főterv stratégiai dokumentum kidolgozása a „Főterv kidolgozása a dunai áruszállítás erősítésére a TEN-T kikötői infrastruktúra fejlesztések révén, különös tekintettel a komáromi kikötőre" című, 2015-HU-TM-0152-S azonosító számú CEF-projekt keretében, a hazai támogatói feladatkört és a Duna Régió Stratégia PA1a (vízi közlekedés) prioritási terület munkájában a szakmai képviseletet ellátó Innovációs és Technológiai Minisztérium, a MAHART Zrt., az EX ANTE Tanácsadó Iroda Kft. és a MAHART Passnave Kft. közreműködésével zajlott. További információk elérhetőek a projekt honlapján: www.huport.eu.

LÉTREJÖTT A NEMZETI HIDROGÉNTECHNOLÓGIAI PLATFORM

41 alapító tag bevonásával 2020. április 27-én tartotta online alakuló ülését a Nemzeti Hidrogénntechnológiai Platform, amelynek az előzetesen megküldött szándéknyilatkozat alapján a Külgazdasági és Külügyminisztérium is tagja az Energia és Klímadiplomácia Főosztály, valamint a Duna Régió Stratégia fenntartható energia (PA2) prioritási terület képviseletében. A platform küldetése a hazai „hidrogéngazdaság" megteremtése, ezen belül is a hidrogéntechnológiával kapcsolatos hazai szakemberképzés és innovációs tevékenyég előmozdítása; az érintett ipari és szolgáltató rendszerek nemzetgazdasági szempontból releváns elemeinek hazai telepítését és fejlesztését biztosító feltételrendszer megalapozása; valamint a fenti célok eléréséhez szükséges nemzetközi kapcsolatrendszer és együttműködés kiépítése. A rendezvényt dr. Kaderják Péter államtitkár (ITM) és prof. dr. Bódis József államtitkár (ITM) nyitotta meg, akik kiemelték a hidrogén szerepét a jövő energiaellátásában és a hazai energiastratégiai célok megvalósításában. Ezután Lepsényi István, a Valor Hungariae Zrt. vezérigazgatója ismertette a platform céljait, amelyek között szerepel egy iparági „Fehér könyv" elkészítése, a hidrogéntechnológiával kapcsolatos ipari igények, k+f+i és gyártási kompetenciák összegyűjtése, a releváns szakemberképzéssel rendelkező egyetemek és kutatóműhelyek azonosítása és bevonása a szakmai munkába, intézményesített információáramlás biztosítása, valamint javaslattétel a szükséges jogalkotási feladatokra, szabványosításra és k+f+i támogatási konstrukciókra is. Ezt követően prof. Anisits Ferenc Ernst-Blickle nemzetközi innovációs díjas gépészmérnök tartott érdekfeszítő összefoglalót a hidrogéntechnológia sokoldalú alkalmazhatóságáról, majd Szigeti Ádám az Eötvös Loránd Kutatóhálózat képviseletében röviden ismertette a platformhoz kapcsolódó tudományszervezési feladatokat. Bertalan Zsolt, az MVM-csoport innovációs igazgatója a hidrogéntechnológia lehetőségeiről beszélt a hazai energiaszektorban, míg Hirth Ferenc, a Kontakt-Elektro Kft. ügyvezető igazgatója a hazai kkv-szektor lehetőségeiről osztott meg gondolatokat a magyar hidrogéngazdaság kiépítésében. Tompos András, az ELKH Természettudományi Kutató Központ Anyag- és Környezetkémiai Intézet igazgatója a platform megalakulásának előkészítő tevékenységeiről és formai kereteiről tájékoztatta a résztvevőket. A videókonferenciát Gulyás Tibor helyettes államtitkár (ITM) szavai zárták, aki ismételten kiemelte, hogy a Nemzeti Energia- és Klímastratégia jó alapot biztosít a platform létrehozásához, amelynek fontos szerepe lesz a hazai hidrogéngazdaság fellendítésében, hiszen nemzetgazdasági szempontok miatt Magyarországon is szükség van a hidrogénre mint szekunder energiahordozóra és mint üzemanyagra.

A DUNA RÉGIÓ RENDEZVÉNYE A BUDAPESTI VÍZ VILÁGTALÁLKOZÓN

A háromévenként megrendezésre kerülő Budapesti Víz Világtalálkozó keretében, 2019. október 16-ára a Duna Régió Stratégia magyar koordinációja és a Nemzetközi Duna-védelmi Bizottság (ICPDR) magyar elnöksége panelbeszélgetést szervezett. A beszélgetés fő célja, hogy méltóképp megünnepeljék a Nemzetközi Duna-védelmi Egyezmény aláírásának 25 évfordulóját.

A Nemzetközi Duna-védelmi Egyezmény célja, hogy a Duna-vízgyűjtő területén a felszíni és a felszín alatti vizeket érintő vízgazdálkodás és vízhasználat fenntarthatóvá és kiegyensúlyozottá váljon. A Duna-védelmi Egyezmény aláírói, a Duna vízgyűjtőjén elhelyezkedő országok és az Európai Unió megegyeztek abban, hogy

A Budapesti Víz Világtalálkozó számos vendége volt kíváncsi az elmúlt 25 év nemzetközi vízügyi együttműködésének eredményeire a Duna régióban

A panelbeszélgetés résztvevői a Duna Régió Stratégia és a Nemzetközi Duna-védelmi Bizottság közös BWS2019 kísérőrendezvényén

alapvető vízgazdálkodási kérdésekben együttműködnek, felhasználva minden jogi, adminisztratív és technikai eszközt, hogy legalább fenntartsák, de ahol lehetséges, javítsák is a vízminőséget és a Duna, illetve a vízgyűjtő környezeti állapotát, és hogy megelőzzék, csökkentsék vagy megakadályozzák a kedvezőtlen változásokat.

Oroszi Viktor, az EU Duna Régió Stratégia nemzeti koordinátora a Külgazdasági és Külügyminisztérium képviseletében megvilágította a Stratégia kapcsolatát az ICPDR-rel, ismertette a magyar koordinálású vízminőség és környezeti kockázatok prioritási területek főbb tevékenységi köreit. Kiemelte többek között, hogy 45 olyan projekt kapott a két területtől támogató levelet az elmúlt években, melyek a Duna vízgyűjtő-gazdálkodási vagy árvízkockázat-kezelési terveinek megvalósításához járulnak hozzá, és hozzávetőlegesen azok fele támogatást is nyert.

Kovács Péter, az ICPDR 2019. évi elnöke a Belügyminisztérium képviseletében a számos megoldandó feladat közül kiemelte a klímaváltozást és a vízszennyezést. Bemutatta a Duna-védelmi Egyezmény 25. évfordulójára készült kiadványt, amely az egyezmény megszületésétől kezdve a számos tevékenységi körön át mutatja be a Dunát és a Nemzetközi Duna-védelmi Bizottság munkáját.

Horváth Balázs, a Duna Régió Stratégia PA4 prioritási terület (vizek minősége) magyarországi koordinátora a következőkben kiemelte a kölcsönös bizalmat, melyet az országoknak sikerült kiépíteniük egymás között. Beszédében ismertette a JOINTISZA projektet is, amely a Duna Régió Stratégia segítségével jött létre, és az ICPDR adatgyűjtési és adatkezelési tevékenységét is segítette. A projekt eredményeit a tiszai országok miniszterei közös szándéknyilatkozatban támogatták.

Az eseményt a születésnapi torta közös elfogyasztása méltón koronázta meg.

MÁSODIK MAKROREGIONÁLIS VÍZÜGYI WORKSHOP

Az EU makroregionális stratégiáinak közös vízügyi együttműködési platformjaként a DRS PA4 (vízminőség) terület második alkalommal hívott össze workshopot 2019. november 5-én, Budapesten az Interact társszervezésében. A workshopon az EU négy makroregionális stratégiájának (Duna, Balti, Alpok, Adriai és Jón) vízügyi szakértői mellett részt vettek az Európai Bizottság DG REGIO, a Nemzetközi Duna-védelmi Bizottság (ICPDR) és a Kárpátok Keretegyezmény képviselői is.

A workshop legfontosabb célja az volt, hogy megtárgyalja a makroregionális stratégiák további együttműködésének, szervezésének és fenntartásának lehetőségeit, és azokat a témákat, melyek a stratégiák kölcsönös érdeklődésére tartanak számot. A munkát segítendő, a workshop előtt jelent meg a PA4 terület megrendelésére készített „Water Related Themes in the EU Macro-regional Strategies" című tanulmány, valamint a lehetséges együttműködési témákat vázoló háttéranyag is, ugyancsak a PA4 részéről.

A stratégiák képviselői beszéltek tapasztalataikról a vízügyi projektek gyakorlati végrehajtásában, illetve fontos kérdés volt a tevékenységük lehetséges hatásainak vizsgálata a szakpolitikák kialakításában. Minden résztvevő fontosnak jelölte meg a jó gyakorlatok cseréjét és láthatóvá tételét a döntéshozók és a nyilvánosság felé. A stratégiák lényeges szereplői az EU- és nem EU-országok közötti kohézió kialakításának is.

Egy jövőbeli makroregionális vízügyi együttműködés lehetséges témái között a vízminőség-védelem, szennyezéscsökkentés, integrált vízkészlet-gazdálkodás, környezeti kockázatok kezelése, ökoszisztémák megőrzése, klímaváltozás, édesvizek és tengervizek integrált védelme, gazdasági ágazatokkal (mezőgazdaság, turizmus, halászat, közlekedés) való együttműködés kerültek előtérbe.

Az esemény jól szolgálta a makroregionális stratégiák között kialakítandó potenciális vízügyi együttműködés megalapozását. A workshop előadásai itt találhatók.

NEMZETKÖZI MŰHELYMUNKA A DUNA-VÍZGYŰJTŐ ORSZÁGAI SZÁMÁRA A FENNTARTHATÓ MEZŐGAZDASÁG ÉS A VÍZ TÉMAKÖRÉBEN

Az Agrárminisztérium, a Belügyminisztérium, a Duna Régió Stratégia vízminőség prioritási terület (PA4) és az Nemzetközi Duna-védelmi Bizottság (ICPDR) közös szervezésében 2019. november 6–7-én a Budapesti Víz Világtalálkozó 2019 utóköveteséként tartott kisérőrendezvény került megszervezésre Budapesten. A műhely fő célja az volt, hogy összehozza a vízügyi és a mezőgazdasági ágazat szakértőit és érdekelt feleit a két szektor igényeinek és kihívásainak megvitatása érdekében, a szakértők ötleteket és gondolatokat osszanak meg egymással a vízgazdálkodási szempontból fenntartható mezőgazdasági gyakorlatokkal kapcsolatban. A tapasztalatok hozzájárultak az ICPDR által koordinált, a fenntartható mezőgazdaságról szóló ICPDR Útmutató dokumentum véglegesítéséhez. A műhely különösen a következő három pillérre összpontosított külön szekciókban:

1. A legjobb kezelési gyakorlatok a tápanyagszennyezés és a vízhiány/aszályok csökkentésére;
2. Az innováció, a tudástranszfer és az intelligens tanácsadó szolgáltatások előmozdítása;
3. A vízügyi és a mezőgazdasági politikák összehangolása.

Az eseményen a PA4 – vízminőség prioritási terület magyar koordinátora, Horváth Balázs is nyitóbeszédet tartott, valamint az aszály szekciót dr. Kocsis-Kupper Zsuzsanna és Heilmann Diána PA4-tanácsadók vezették le.

A tápanyagok szekció következtetései

A talajerózió ellenőrzése és az éghajlatváltozás hatásainak ismerete, valamint a koordináció a mezőgazdasággal lényeges elem, de emellett szintén fontos lenne a tanácsadói szolgáltatások megerősítése és igénybevétele, kapcsolat a gazdasággal, költség-haszon elemzések elkészítése a gazdálkodók számára, fenntarthatósági és természetalapú megoldások alkalmazása, valamint erősebb felügyelet biztosítása a hatóságok részéről.

Az aszály szekció következtetései

Fontos, hogy be kell fektetni az öntözőrendszerekbe, valamint a mezőgazdasági termelőket meg kell győzni arról, hogy agrárintézkedéseket hajtsanak végre a talaj vízellátásának megőrzése érdekében; továbbá el kell érni, hogy a vízhasználók fizessenek a vízszolgáltatásokért. A tagállamokban vonzó alkalmazkodási intézkedésekre van szükség, amelyeket az aszálykezelési tervek keretében kell végrehajtani. Az időjárási körülmények gyors változása, mint az egyik legfőbb kihívás, a hatékony technológiákba történő befektetés révén, intelligens öntözés, valamint a megfelelő előrejelzés és korai figyelmeztetés kialakításával, a természetes vízmegtartás módszereinek elterjedésével és más alkalmazkodási intézkedések segítségével válhat kezelhetővé. A tájak jellegzetességeinek megfelelő cselekvési tervek és aszálystratégia kialakítását ajánlják a szakemberek a Duna régió országaiban.

A tudományos és innovációs szekció következtetései

Alapvető, hogy a gazdálkodók számára elérhetővé kell tenni az innovációval kapcsolatos információkat. Fejleszteni kell a tanácsadói szolgáltatásokat: és a vízügyi szakembereknek olyan eseményekre is javasolt menniük, ahol találkozhatnak gazdálkodókkal, és személyesen tudnak beszélni egymással, valamint ennek is fordítva kell működnie; ugyanis a párbeszéd a vízügyi és a mezőgazdasági szakemberek között kiemelt fontosságú.

Az esemény konklúziójaként a résztvevők hangsúlyozták a fenntartható mezőgazdaság és a különféle ágazatok befogadó megközelítésének a szükségességét, valamint azt, hogy a mezőgazdaság azon gazdasági területek egyike, ahol az éghajlati viszonyok határozzák meg a sikert. A víz az egyik döntő tényező; a mezőgazdaság sikere a víz rendelkezésre állásától függ, így kiemelten fontos a vízügyi és a mezőgazdasági ágazat hatékony együttműködése. A rendezvény előadásai a PA4 terület honlapjáról letölthetők.

LÉPÉSEK A HATÉKONYABB REGIONÁLIS KATASZTRÓFAVÉDELMI EGYÜTTMŰKÖDÉS JEGYÉBEN

A környezeti kockázatok prioritási terület (PA5) meghatározó lépéseket tett az elmúlt időszakban a regionális katasztrófavédelem területén annak érdekében, hogy a kockázatok kezelésére szolgáló veszélyhelyzeti reagálási és felkészültségi elemekre összpontosítson.

Aktualizált fellépés az új Akciótervből

A katasztrófakezeléshez kötődő tevékenység megalapozásának egyik eszköze a Duna Régió Stratégia megújuló akcióterve volt, a prioritási terület harmadik fellépésében megfogalmazott célok ugyanis az ehhez kapcsolódó tevékenységekre irányulnak:

3. fellépés:

A katasztrófamegelőzés és a felkészülés megerősítése a kormányzati és nem kormányzati szervezetek között.

- **3.1.:** A katasztrófaelhárításban részt vevő szereplők (szakmai és önkéntes, operatív, taktikai és stratégiai szintű) közös felkészülési tevékenységeinek (például regionális gyakorlatok, közös képzési tevékenységek, know-how megosztása, kapacitások szabványosítása) támogatása;
- **3.2.:** A polgári védelmi egységek harmonizált képzése és kapacitásépítése az Európai Unió Polgári Védelmi Mechanizmusa (DG ECHO) alapján, a koordináció, az interoperabilitás, az eljárások és az önellátás javítása érdekében;
- **3.3.** A katasztrófakockázat csökkentésének támogatása regionális és helyi szinten, a közvélemény figyelmének felhívása mellett;
- **3.4.** Innováció és technológia a katasztrófaelhárítás támogatására (VR, drón, IT megoldások, térképezés).

Munka közben a DAREX nemzetközi árvízi védekezési gyakorlat résztvevői a Felső-Tiszán

Katasztrófakezelési Munkacsoport (Disaster Management Working Group, röviden DM-WG)

A prioritási terület alapvető célja az integrált szemléletmód kiterjesztése és a tagországok bevonása. Ennek érdekében stratégiai és operatív szintű megközelítésre van szükség.
A PA5 Irányítótestület által 2019. májusban elfogadott munkacsoport létrehozása a PA5 másik fő eszköze, amelyben Duna régiószerte várja a tagokat az önkéntes és a hivatásos katasztrófavédelmi területekről. A Duna régió országai együttműködésének és közös erőfeszítéseinek kibővítése lehetőséget kínál a környezeti kockázatok kezelésére vonatkozó közös megértés és eljárásrendek kidolgozására. A DM-WG tevékenységének elsődleges célcsoportja a katasztrófakezelésben részt vevő polgári védelmi szervezetek, valamint a tűzoltó- és mentőszervezetek.

A célok elérése érdekében az alábbi tevékenységeket tervezi a DM-WG a 2019 decemberében 14 ország delegált szakértői által elfogadott munkaterv alapján:

- Platformot biztosítani a 14 dunai ország érintett érdekelt felei közötti együttműködéshez a katasztrófakezelés területén;
- Együttműködni a Nemzetközi Duna-védelmi Bizottsággal (ICPDR) a vízgazdálkodással kapcsolatos valamennyi tevékenységben a szinergia elérése és a katasztrófaelhárítás szempontjából a munkájukhoz való hozzájárulás érdekében;
- Támogatni az Európai Unió Polgári Védelmi Mechanizmusát a határokon átnyúló és regionális szintű katasztrófakezelésben a hatóságok és önkéntes szervezetek bevonásával;
- Párbeszédet és tevékenységeket indítani a katasztrófákra való felkészülés és a reagálás elemeiről a környezeti kockázatok kezelésében;
- Ajánlások kidolgozása a Duna régió katasztrófaelhárításában részt vevő önkéntes szervezetei számára;
- „Minimális előírások a Duna régióban a nemzetközi vagy határokon átnyúló katasztrófaelhárításban részt vevő polgári védelmi szervezetek és tűzoltó-mentő szolgálatok számára" kezdeményezés kidolgozása és politikai szintű támogatása;
- Meghatározni a meglévő jó gyakorlatokat és eljárásokat a párhuzamosságok és átfedések minimalizálása érdekében.

Operatív szintű együttműködések

A törekvések elérésének érdekében szervezett események adják a PA5 harmadik eszközét, amivel az operatív és a taktikai szintű célcsoportot szólítja meg a prioritási terület.

DAREX nemzetközi árvízi védekezési gyakorlat a Felső-Tiszán

A Duna régió gyakorlat (DAREX) keretein belül árvízi védekezésre és közös beavatkozásra készült fel több mint 100 résztvevő a Tisza folyón, Jánd térségében 2019. július 4–7. között. A terepgyakorlat négy napján Szlovákiából, Romániából és Magyarországról érkezett önkéntes szervezetek tették próbára és fejlesztették képességeiket.

A gyakorlat elképzelt eseménye szerint a Tisza felsőbb szakasza áradással fenyegeti a környező településeket és lakosságot, ami olyan helyzetet eredményezett, hogy szükségessé vált nemzeti és nemzetközi önkéntesek bevonása is.

A szervező csapatok a MAGOR Katasztrófaelhárításban Résztvevők Támogatásáért Egyesület (Budapesti Tűzoltó Szövetség tagja) és a Felső-Tiszavidéki Búvár és Mentő Egyesület (Nyír Mentőszervezet tagja), a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság nemzeti minősítéssel rendelkező együttműködő szervezetei voltak. A szervezők amennyire lehetett, a valósághoz közeli kárhelyszíneket és környezetet alakítottak ki a résztvevők számára. A részt vevő csapatok – Johannita Segítő Szolgálat (Magyarország), Szlovák Szamaritánusok (Szlovákia), Szlovák Tűzoltó Szövetség Komáromi Járási szervezete (Szlovákia), Multisalva Egyesület (Románia), Erdélyi Mentőszervezet, Udvarhelyszék (Románia), Országos Vízügyi Főigazgatóság (Magyarország) – különböző képességekkel érkeztek, amelyek alkalmazását különböző feladatokon keresztül gyakorolhatták.

A gyakorlat intenzív volt, magas szintű felkészültséget és tűrőképességet kívánt a résztvevőktől, hiszen a feladatokat nehéz körülmények között kellett megoldaniuk. A DM-WG tervei között szerepel, hogy hasonló, különböző típusú katasztrófahelyzetekhez kötődő magas színvonalú gyakorlatok szervezését támogassa a régióban. A 2019. évi gyakorlatról rövid bemutató videó is készült.

DAREnet – PA5 DM-WG közös munkaműhely és gyakorlat

A DM-WG közös szakmai eseményt szervez 2020 őszén. A kétnapos rendezvény célja, hogy fórumot biztosítson az árvízi védekezésben részt vevő beavatkozóknak, valamint a DM-WG tagjainak, hogy közösen keressenek megoldásokat a hatékonyabb védekezés elérése érdekében. Az első napon ezeknek a közös céloknak az azonosítása történik, valamint a résztvevők értesülnek a projektekkel kapcsolatos lehetőségekről és a regionális politikák gyakorlati kapcsolódásairól. A rendezvény terepen folytatódik a második napon, a Száva folyón több ország résztvevőivel árvízi védekezési gyakorlatra is sor kerül. Az esemény beharangozóját és végleges dátumát a DAREnet projekt honlapján találják meg.

A szervezők amennyire lehetett, a valósághoz közeli kárhelyszíneket és körülményeket alakítottak ki (pl. imitátorok bevonásával) a résztvevők számára a DAREX-gyakorlaton

MEGALAKULT A DUNA MENTI KERESKEDELMI KAMARÁK SZÖVETSÉGE

2019. szeptember 23-án tartotta közgyűlését Bukarestben a Kereskedelmi és Iparkamara székházában a Duna Menti Kereskedelmi Kamarák Egyesülete. A résztvevők az ülés során döntöttek a szervezet magasabb szintre emeléséről, annak szövetséggé történő átalakításáról. A 2010-es megalakulása óta ugyanis az egyesület nem bírt jogi személyiséggel, ezért például nem nyithatott bankszámlát, nem köthetett szerződést, és nem vehetett részt saját jogán európai uniós pályázatokon sem. Az így létrejött Duna Menti Kereskedelmi Kamarák Szövetségének (Danube Chamber of Commerce Federation – DCCF) új alapszabálya mindezeket a gondokat orvosolja.

A Duna Menti Kereskedelmi Kamarák Szövetsége alapító tagjai az alsó-ausztriai (Sankt Pölten), bécsi, budapesti, bukaresti, horvát (a varasdi kamarán keresztül), Pest megyei, ruszei, Temes megyei, vratsai kereskedelmi és iparkamarák, valamint a Duna régión kívülről az Isztambuli Kereskedelmi Kamara. Utóbbit még

A Duna Menti Kamarák Egyesületének 2019. évi közgyűlésén született döntés a szervezet magasabb szintre emeléséről

a 2018-ban megtartott újvidéki közgyűlés során vette fel tagjai közé az egyesület. Figyelembe véve, hogy az egyik legtekintélyesebb kamaráról van szó 400 000 taggal, és fuvarozó-szállítmányozó cégei jelentős szerepet játszhatnak abban, hogy a Duna növekvő mértékben a Közel-Kelet és Közép-Európa közötti árucsereforgalom csatornája legyen. Az új szervezet munkájában való részvétel iránt érdeklődnek az alsó-bajorországi (Passau), az ulmi, a felső-ausztriai (Linz), a pozsonyi kereskedelmi és iparkamarák, valamint Szerbia Gazdasági Kamarája.

A DCCF alapszabályát regisztrációra benyújtották a budapesti cégbírósághoz, így hamarosan Magyarországon bejegyzett önálló jogi személlyé válhat. A szövetség tagjai pedig megújult programmal kívánják erősíteni a Duna menti térség gazdasági, üzleti együttműködését. Ennek érdekében a cégbírósági bejegyzést követően a Duna Régió Stratégia PA8 (vállalkozások versenyképessége) prioritási terület koordinációjánál kérni fogják a megfigyelői pozíció átvezetését is az új szervezetre. Továbbá a szeptemberi közgyűlés résztvevői elhatározták, hogy 2020-ban konferenciát rendeznek a Duna gazdasági hasznosításáról, melynek napirendje a turizmus és a kikötőfejlesztés ügyét mindenképpen magában foglalja majd. A témával kapcsolatban a budapesti és a bécsi kamara dolgozott ki javaslatokat, hogyan revitalizálhatók a belvárosi bevásárlóutcák. Ezt a tudást a Duna menti országok más városainak vezetésével és kamaráival meg kívánják osztani. Cél továbbá, hogy minél több uniós forrást tudjanak a tagszervezetek hasznosítani. A tagok között az információcserét a DCCF honlapja fejlesztésével is lehet majd javítani.

A közgyűlés megválasztotta az átalakult szervezet vezetőit. Elnök Rév András, a BKIK Nemzetközi és Külgazdasági Kollégiuma vezetője, alelnökök az Isztambuli Kereskedelmi Kamara elnöke, Sekib Avdagic és az Alsó-ausztriai Gazdasági Kamara alelnöke, Christian Moser. A Felügyelőbizottság elnöke Ion Hohan, a bukaresti kamara alelnöke, főtitkár pedig Lőrincze Péter.

ERŐSÖDŐ EGYÜTTMŰKÖDÉS A TISZA-VÍZGYŰJTŐ ORSZÁGAIBAN

Interreg
Danube Transnational Programme
JOINTISZA

Az öt tiszai ország miniszterei, illetve magas szintű vezetői aláírják a Tisza együttműködési szándéknyilatkozatot Budapesten 2019 szeptemberében

A Duna egyik legjelentősebb mellékfolyója a Tisza, mely földrajzi értelemben is összeköti Ukrajna, Románia, Szlovákia, Magyarország és Szerbia érintett területeit, egyben jó alapjául szolgál a projektalapú együttműködések sikeres megvalósítására.

Az öt tiszai ország 2017. január 1-jén kezdte el megvalósítani „A vízgazdálkodási tervezési és árvízi kockázatkezelési folyamatok összehangolásának erősítése a Tisza folyó ökológiai állapotának javítása érdekében", rövidített angol nevén JOINTISZA-projektet. Az Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF) vezető partnerségével megvalósuló projektben a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság (KÖTIVIZIG) látott el fontos szakmai feladatokat.

A 2019-ben befejeződött projekt legjelentősebb eredménye az Integrált Tisza Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv (ITRBMP) felülvizsgálati tervének elkészítése. A projekt keretén belül május 9-én került sor a Neumann János Egyetem szolnoki campusában egy Tisza-vízgyűjtő-szintű nemzetközi érdekelti konzultációra, majd május 30-án a zárókonferenciára.

A projektzáró rendezvény közös faültetéssel, a JOINTISZA liget létrehozásával vette kezdetét az öt tiszai ország képviselőinek részvételével.

Szeptember 26-án Budapesten került sor a Tisza Együttműködési Szándéknyilatkozat (Tisza MoU) miniszteri szintű elfogadására, mely tartalmazza a Tisza nemzetközi fejlesztésével kapcsolatos főbb célkitűzéseket, és külön megemlítésre kerül – Magyarország hozzájárulásaként – a KÖTIVIZIG Tisza Iroda szerepe a folyóval kapcsolatos nemzetközi koordinációban. A 2014-ben létrejött Tisza Iroda, melynek alapítói között a Külgazdasági és Külügyminisztérium is szerepel, számos nemzetközi projekt kezdeményezésében és megvalósításában vállal érdemi feladatokat.

A közös munka folytatásaként került előkészítésre a Belügyminisztérium, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, az OVF és a KÖTIVIZIG kooperációjában az ICPDR (Nemzetközi Duna-védelmi Bizottság) Tisza Csoport következő, április közepére tervezett szolnoki találkozója. Annak célja a JOINTISZA-projekt és a Tisza MoU közelmúltbeli aláírásának dinamikáját felhasználva egy közös gondolkodást célul kitűző „brainstorming" megrendezése. A résztvevők újabb projekteken keresztül igyekeznek fenntartani és megerősíteni az öt ország között kialakult vízügyi szakmai együttműködést, mely alapjául szolgálhat későbbi, más területeken is hasonló eredményeket hozó közös munkának.

A pandémiahelyzet miatt a találkozó végül május 6-án került lebonyolításra videókonferencia formájában. A magyar javaslatok előkészítése – melyek között hangsúlyos szerepet játszik a vízgazdálkodási és ökológiai kérdések együttes szerepeltetése, a vízminőségi, aszály- és ezzel összefüggésben vízvisszatartási kérdések kitüntetett kezelése, továbbá innovatív vízgazdálkodási megoldások kidolgozása – ennek megfelelően megtörtént.

Az öt tiszai ország képviselői a szolnoki Rózsaparkon belül kialakított JOINTISZA-parkban öt tiszafa elültetésével hívták fel a figyelmet a Tisza vízgyűjtő területén szükséges együttműködés fontosságára

MEGOLDÁSOK A DUNA RÉGIÓ GEOTERMIKUS ERŐFORRÁSAINAK FENNTARTHATÓ HASZNOSÍTÁSÁRA – LEZÁRULT A DARLINGE-PROJEKT

Interreg
Danube Transnational Programme
DARLINGe

A Duna Régió Stratégia fenntartható energia prioritási területének (PA2) egyik kiemelt feladata, hogy támogassa a térség megújuló energiapotenciáljának hasznosítását. A PA2 magyar társkoordinációját biztosító Külgazdasági és Külügyminisztérium a kezdetektől fogva kiemelt figyelemmel kísérte és támogatta a régió geotermikus energiahasznosítást célzó projektjeit, és a további együttműködések megalapozása érdekében külön geotermikus kiadványt is megjelentetett. A többévnyi előkészítést követően a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat vezette 6 ország szakembereit összefogó konzorcium sikeresen pályázott a Duna Transznacionális Program 1. felhívására, és 2017. január 1. valamint 2019. szeptember 30. között a Duna Régió Stratégia PA2 területének részvételével sikeresen valósította meg a több mint 2,5 millió euró költségvetésű DARLINGe-projektet.

A DARLINGe-projekt elsődleges célja az volt, hogy elősegítse a mélyben elhelyezkedő, de jelenleg még nem kellő mértékben hasznosított gazdag geotermikus erőforrások hatékony felhasználását, és népszerűsítse ezek több hőlépcsőn keresztül történő energiahatékony, kaszkádrendszerű alkalmazását. A csaknem százezer négyzetkilométer nagyságú projektterület Dél-Magyarországot, Északkelet-Szlovéniát, Horvátország északi részeit, a boszniai Szerb Köztársaság nyugati részét, Bosznia-Hercegovina középső és északi részét, Észak-Szerbiát és Románia nyugati részét foglalta magában.

A projektben a részt vevő országok által közösen elkészített harmonizált földtani-geotermikus modellek nagy kiterjedésű potenciális geotermikus rezervoárok meglétét igazolták, és a partnerek feltérképezték ezek területi és mélybeli elhelyezkedését is. A projekt egyik legnagyobb eredménye azt volt, hogy a 6 országból elérhető, a jövőbeli geotermikus fejlesztések szempontjából kulcsfontosságú információkat – több mint 760 termálkút részletes adatai, földtani, geotermikus, vízföldtani információk, hasznosítási-technológiai elemzések, hőpiaci értékelések – gyűjtötte össze és rendezte egységes adatbázisba. Mindezeket egy erre a célra speciálisan kifejlesztett interaktív, angol nyelvű webes felületen, a Duna Régió Geotermikus Információs Platformon tette elérhetővé a nagyközönség számára. A projekt emellett iránymutatást dolgozott ki a gazdag geotermikus energiavagyon egységes és hatékony hasznosítására. A három egymásra épülő módszertan első eleme egy független indikátorok elemzésén alapuló benchmarkrendszer, amely a jelenlegi termálvíz-hasznosítások több szempontú értékelhetőségét és összehasonlítását segíti elő. A második egy döntési útmutató, amely a projektfejlesztők, beruházók számára nyújt lépésről lépésre történő, könnyen áttekinthető segédletet egy geotermikus projekt megtervezéséhez és kivitelezéséhez. A harmadik modul egy földtani kockázatkezelő/elemző rendszer, amelynek segítségével a kezdeti kutatási-fúrási fázis kockázatai csökkenthetők. Ezen modulok és azok online alkalmazásai szintén elérhetőek az Információs Platformon.

A projekt igen nagy hangsúlyt fektetett eredményei közzétételére, a részt vevő országok nemzeti workshopokat és közös terepbejárásokkal egybekötött tréningeket szerveztek az érdekelteknek, míg Budapesten a 2019. szeptember végén megrendezésre kerülő nemzetközi zárókonferencián több mint 100 részvevő volt jelen. A projekt végső eredményeit egy 132 oldalas, nyomtatásban is megjelent angol nyelvű könyv és 3 népszerűsítő brosúra ismerteti, amelyek online a projekt honlapjáról is letölthetők.

A DARLINGe-projekt résztvevői a Velika Ciglena-i geotermikus erőmű látogatásán Horvátországban

KÉT NYERTES PROJEKT A NEMZETKÖZI VISEGRÁDI ALAP PÁLYÁZATÁN

Örömmel számolunk be arról, hogy a Nemzetközi Visegrádi Alap pályázatán két, magyar vezetésű projekt is támogatást nyert el az idei év elején. A projekteket Csehország, Magyarország, Lengyelország és Szlovákia kormányai társfinanszírozzák. Az alap célja fenntartható regionális együttműködési ötletek előmozdítása Közép-Európában.

„Közös megelőző tevékenységek a vegetációtüzekre a Komárom-Komárno térségben" projekt

Az éghajlatváltozás miatt folyamatosan növekvő számú vegetációtüzek egyre nagyobb kockázatot jelentenek környezetünkre. Az Európai Unió Duna Régió Stratégiájának (EUSDR) környezeti kockázatok kezeléséért felelős prioritási területének (PA5) egyik fő célja a katasztrófaelhárító szervezetek közötti együttműködés megerősítése, különös tekintettel a klímaváltozással összefüggő eseményekre, ami egyben e projekt fő célja is.

A Komárom-Esztergom megyei és a szlovákiai Komárno körzet önkéntes tűzoltószervezeteinek együttműködése kiemelt szerepet kap a térség katasztrófavédelmi tevékenységében, mivel az önkéntes tűzoltóegységek a határ két oldalán egymáshoz közel helyezkednek el. A PA5 terület szakértőinek támogatásával benyújtott pályázat célja, hogy az elmúlt években szorosabbra fűzött kapcsolatokat még jobban elmélyítsék a „Közös megelőző tevékenységek a vegetációtüzekre a Komárom-Komárno térségben" elnevezésű projekt keretében, amelyet a Nemzetközi Visegrádi Alap 26 980 euróval támogat.

A projekt fő végeredménye egy nagyszabású terepgyakorlat 2020. szeptemberben a szlovák Izsa település térségében, amelyben a régió több mint 150 önkéntes tűzoltója vesz majd részt, lehetőséget biztosítva számukra, hogy szakmai tudásukat bővítsék, és együtt dolgozzanak a közös cél elérése érdekében. A terepgyakorlat alkalmával lehetőségük nyílik megismerni egymás képességeit, eszközeit és berendezéseit, amelyek jobb, hatékonyabb és gyorsabb beavatkozásokat eredményeznek valódi vészhelyzetek esetén.

A projekt eredményei hozzájárulnak a PA5 terület Katasztrófakezelési Munkacsoportjának tevékenységéhez, melynek egyik kiemelt célja eljárásrendek és ajánlások kidolgozása regionális és határon átnyúló beavatkozásban részt vevő szervezetek részére.

A projektről és a tevékenységekről további információk érhetők el a Komárom Megyei Tűzoltó Szövetség honlapján.

V4 Green Universities (V4GU) projekt

A projektet a Pécsi Tudományegyetem (PTE) a Zöld Egyetem program támogatása érdekében dolgozta ki a Duna Régió Stratégia PA2 – fenntartható energia prioritási területének támogatásával. A 32 300 euró támogatást elnyert V4GU célja, hogy szemléletformálással járuljon hozzá az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez. A PTE az éghajlatváltozással kapcsolatos információkat – okok, hatások, teendők – közérthető formában kívánja megosztani minél több emberrel, elsődlegesen húszezer hallgatójával és több mint hétezer dolgozójával.

A PTE a projektpartnereit a Duna régióba tartozó országok legsikeresebb zöld egyetemei közül választotta ki, garantálva ezáltal, hogy minden résztvevő értékes tapasztalatokat tud majd átadni környezettudatos életmód és létesítményüzemeltetés terén.

A projektpartnerek az alábbi egyetemek:

- Prágai Élettudományi Egyetem (Csehország)
- Nyitrai Mezőgazdasági Egyetem (Szlovákia)
- Kragujevaci Egyetem (Szerbia)
- Ukrán Nemzeti Erdészeti Egyetem (Ukrajna)

A projekt során (2020. 03. 01. és 2021. 08. 31. között) Zöld Egyetem konferenciákat, nemzeti workshopokat és versenyeket szerveznek a szakértők, illetve kreatív videókampányokkal hívják fel a figyelmet az éghajlatváltozás indokolta viselkedésváltozások fontosságára.

A projekt egyúttal hozzájárul a Duna Régió Stratégia PA2 – fenntartható energia prioritási terület cselekvési tervének megvalósításához, melynek stratégiai céljai közé tartozik, hogy támogassa az EU 2030-ra kitűzött klímavédelmi és energetikai céljainak elérését, és erősítse a régiós együttműködést.

AZ ELEKTROMOS TÁVVEZETÉKEK MADARAKRA GYAKOROLT NEGATÍV HATÁSAINAK MINIMALIZÁLÁSA

Az EU Duna Régió Stratégia fenntartható energia prioritási területe (PA2) a Kárpátok Konvencióval közösen készített tanulmányában arra kereste a választ, hogy hogyan lehetne csökkenteni az elektromos távvezetékek madárállományra gyakorolt negatív hatását a Kárpátok és a Duna régióban. A villamosenergia-hálózat vezetékeinek száma ugrásszerűen nő napjainkban, aminek azonban negatív hatása lehet a biodiverzitásra, azon belül is különösen a madárállományra, hiszen őket veszélyezteti leginkább az ütközés és az áramütés. A tanulmány alapján egy műhelymunkát is szerveztek a szakértők, melyet 2019. május 29-én tartottak meg Csehországban, Ostravában. A workshopon számos nemzetközi szakember vett részt a Kárpátok Konvenció és a Duna Régió Stratégia országaiból, akik arra keresték a választ, és javasoltak megoldási lehetőségeket, hogy hogyan lehet összehangolni a hatékony villamosenergia-elosztási célokat a madarak védelmével. További információ a workshopról, valamint az elkészült tanulmány és a kapcsolódó politikai állásfoglalás angol nyelven elérhető a PA2 terület honlapján.

ENERGIASZEGÉNYSÉG A DUNA RÉGIÓBAN

2019-ben az EU Duna Régió Stratégia fenntartható energia prioritási területének (PA2) cseh koordinációja az energiaszegénység témakörével foglalkozott kiemelten.

Gyakran a fejlődő országok problémájának tekintjük az energiaszegénységet, de ide tartozik például a hideg otthonok, a szivárgó tetők, az „enni vagy fűteni" dilemma kérdésköre is. Az EU-ban az energiaszegénység kockázati csoportjába a lakosság 10-25%-a tartozik. A problémakör egy komplex és többdimenziós téma, mely az alábbi három faktor metszéspontjaként írható le: a háztartások bevétele, az energiaköltség és a lakásállomány energiahatékonysági mutatói. Emiatt került a PA2 fókuszába ez a téma, és így született a prágai Czech Technical University szakértőinek tollából egy tanulmány, ami alapján 2019. december 12-én egy nemzetközi szemináriumot is szerveztek Prágában a PA2 szakemberei.

A tanulmány angol nyelven elérhető a PA2 terület honlapján.

A felszín alatti energiatárolással kapcsolatosan megszervezett nemzetközi szemináriumon előadói Budapesten 2019 decemberében

FELSZÍN ALATTI ENERGIATÁROLÁS LEHETŐSÉGEI A DUNA RÉGIÓBAN

A fenntartható energia prioritási terület (PA2) 2019. december 4-én, Budapesten tartotta 6. Stakeholder szemináriumát, amelynek témája a felszín alatti energiatárolás lehetőségeinek áttekintése volt a Duna régióban. A rendezvényen több mint 40 résztvevő volt jelen a Duna Régió Stratégia országainak képviseletében.
Az energiatárolás témája Európa-szerte egyre nagyobb figyelmet kap, mivel a megújuló energiák térhódítása mellett az azokból termelt és aktuálisan fel nem használt többletenergia tárolása ipari léptékben még nem megoldott. A karbonsemleges és környezetbarát energiarendszerek jövőbeli kiépülése ezért elképzelhetetlen az akkumulátoroknál nagyobb tárolókapacitásokat biztosító felszín alatti energiatárolási megoldások kiépülése nélkül.

A workshopon a felszín alatti energiatárolás vezető európai szakemberei tartottak nagy érdeklődéssel kísért előadásokat.

A főbb technológiáit és az európai szakpolitikai keretrendszert Serge van Gessel (Hollandia) mutatta be, majd ezt követően Vit Hladik (Csehország) az első páneurópai felszín alatti energiatárolási potenciál felmérését célzó ESTMAP-projekt eredményeit ismertette. Ezt követően a Magyar Földgáztároló Zrt. szakemberei mutatták be a fenntartható energia prioritási terület magyar koordinációjának megrendelésére készült tanulmányukat, amelynek témája a felszín alatti energiatárolás lehetőségeinek feltérképezése volt a Duna régióban. A workshop további részében előadások hangzottak el a hidrogénértéklánccról (Matthias Schlegel), a hidrogén előállításáról és szállításáról a közép-kelet-európai térségben (Blue Danube projekt – Rudolf Zauner), valamint a hidrogén felszín alatti tárolási lehetőségeiről Ausztriában (Markus Pichler), illetve Szlovákiában (Ladislav Barkoci). Az előadásokat követő panelbeszélgetésben a résztvevők megvitatták a felszín alatti energiatárolás, különösen a hidrogén lehetséges szerepét országuk nemzeti energiastratégiái tükrében. A workshop előadásai letölthetőek a PA2 terület honlapjáról.

A DUNA RÉGIÓ STRATÉGIA VÍZMINŐSÉG ÉS KÖRNYEZETI KOCKÁZATOK PRIORITÁSI TERÜLETEINEK SIKERTÖRTÉNETEI

A Duna Régió Stratégia PA4 (vízminőség) és PA5 (környezeti kockázatok) területe számos vízgazdálkodási vagy katasztrófavédelmi kérdéssel kapcsolatos projekt megszületését segítette anyagi vagy szakmai, politikai oldalról, illet-

ve együttműködött azok megvalósításában, továbbá segíti eredményeik népszerűsítését a Duna régióban és azon túl. A projektek különféle ágazati területekkel foglalkoznak és szinergiákat keresnek, egyebek között a földhasználat irányításával a vízkészletek védelme és az árvízkockázat csökkentése érdekében; a folyóvízi hordalékkezelés kérdéskörével a Duna mentén; integrált vízgyűjtő és árvízkockázat-kezelési terv kidolgozásával a Tisza vízgyűjtőjére; továbbá a Duna régióban az aszálymegfigyelés és -kezelés, illetve a katasztrófaelhárítás javítása érdekében.

A kiadványban bemutatott, a Duna Transznacionális Program (DTP) első felhívásából származó kapitalizációs folyamatban részt vevő projektek a következők: CAMARO-D, DanubeSediment, DriDanube és JOINTISZA. A második DTP pályázati felhívásban további négy projekt kezdte meg az együttműködést: Simona, a Danube Floodplan, a DAREFFORT és a Measures projekt. A DTP által finanszírozott projektek mellett más programok, például az INTERREG Central Europe, a Horizon2020 és számos CBC-program által finanszírozott következő kezdeményezések szintén szoros kapcsolatban álltak a prioritási területekkel, és hozzájárultak azok céljainak megvalósításához, így joggal szerepelnek eredményeik a kiadványban: DEEPWATER-CE, FRAMWAT, RaabFlood4cast, East Avert, WATER@RISK, PLATFORM, DAREnet és Proline-CE.

A 2017–2019 közötti időszak projektsikereit összegző kiadványt a PA4 és PA5 területek szakértői készítették a Külgazdasági és Külügyminisztérium részéről, a projektvezetők segítségével, hogy hozzájáruljon a tudás megosztásához és a projekteredményekhez való hozzáféréshez.

JÓ GYAKORLATOK A MŰANYAG-SZENNYEZÉS CSÖKKENTÉSÉRE

Az EU Duna Régió Stratégia vízminőség prioritási területe (DRS PA4) támogatásával készült el az a kiadvány, amely a műanyagok vízszennyezésével kapcsolatos legújabb ismereteket foglalja összse. A téma az utóbbi években egyre inkább előtérbe került, és a műanyagok egyre jelentősebb hatást gyakorolnak a tengerek és az édesvizek minőségére. Ennek következtében az Európai Unió korlátozta az egyszer használatos műanyagok előállítását és használatát.

A környezet elcsúfítása mellett a különböző műanyagok töredezésük révén mikroműanyagokká alakulnak át, amelyek bekerülnek a táplálékláncba, és hosszú távon negatív hatást gyakorolnak az élővilágra, és még az emberi egészségre is ártalmasak lehetnek. Egyes kutatások azt mutatják, hogy a szennyvíztisztító telepek és a gumiabroncsok kopása is jelentős forrásai a vízgyűjtőkön felhalmozódó mikroműanyagoknak.

Napjainkban kutatási programok foglalkoznak azzal, hogy kiderítsék, hogy a mikroműanyagok hogyan hatnak az élővilágra és az emberi egészségre. Fontos kihívásként merül fel ez a probléma a Duna és Tisza folyók vízgyűjtőjén is. Két, a DRS PA4 által támogatott nemzetközi projekt, a JOINTISZA és a Tid(y)Up is próbál megoldást találni a fenti kérdésekre.

A műanyagok általi vízszennyezéssel kapcsolatos jelenlegi ismeretek összefoglalása mellett a kiadvány rövid kitekintést nyújt a Duna régió és a többi európai makrorégió élővizeinek műanyagszennyezéséről, bemutatja azokat a jó gyakorlatokat, amelyek már alkalmazhatók ennek a növekvő problémának a kezelésére. A kiadvány elérhető a PA4 terület honlapján.

GYÓGYSZERMARADVÁNYOK A DUNA RÉGIÓ ÉLŐVIZEIBEN TANULMÁNY

2019. év végén került publikálásra a „Gyógyszermaradványok a Duna régió élővizeiben" elnevezésű tanulmány angol nyelven, amelyet a Pozsonyi Műszaki Egyetem Kémiai és Élelmiszertechnológiai Kara dolgozott ki a Duna Régió Stratégia vízminőség prioritási területének (PA4) megbízásából.

A tanulmány a vonatkozó európai uniós jogszabályok ismertetésén túlmenően bemutatja annak az adatgyűjtésnek az eredményét, amely a Duna-vízgyűjtő területén a kiválasztott gyógyszerek előfordulását, a gyógyszerek és azok anyagcseretermékei (metabolitjai), valamint a szennyvizekben és szennyvíziszapban, továbbá felszíni vizekben történő megfigyelésüket és ezek környezetre gyakorolt hatását vizsgálták. A vizsgálatok több mint 100 gyógyszert és metabolitjait érintették.

Ezenfelül a szerzők próbamegfigyelést végeztek 32 felszíni, 15 felszín alatti vízmintát és 6 víztározókból származó üledékmintát elemezve Szlovákia területén. A tanulmány következtetései azt mutatják, hogy a gyógyszerek előfordulása különféle formában fokozatosan növekszik, és néhány esetben már-már riasztó. Jelenleg a kutatás és a tanulmányok eredményei nem annyira összetettek, és a tudásbázis még nem olyan mély, hogy megjósoljuk a gyógyszerek és azok metabolitjai előfordulását az állat- és növényvilágban, valamint annak környezetre gyakorolt következményeit.

A szerzők arra a következtetésre jutottak, hogy a gyógyszerek és azok metabolitjainak domináns szennyező forrásai elsősorban a háztartásunk, az egészségügyi létesítmények, az idősotthonok és a mezőgazdasági termelés. A mikro-szennyezőanyagok pedig elsősorban a szennyvízen keresztül terjednek a vízi ökoszisztéma felé.

A szennyvízkezelés negyedik lépése a mechanikai, biológiai, valamint fizikai-kémiai tisztítást követően a mikro-szennyezőanyagok szűrése, amely igen költséges és nagy kihívás a kibocsátott szennyvíz jelentős mennyisége miatt. A PA4 terület honlapján elérhető tanulmány szerint jelenleg jobb megoldás az, ha az ilyen típusú domináns pontforrások (elsősorban orvosi létesítmények) tisztítására koncentrálunk, ahol a szennyvíz áramlása általában 5000 m^3 naponta, és a kontrasztanyagok, gyógyszerek és metabolitjaik koncentrációja szignifikánsan magasabb. A tanulmány ugyancsak kiemeli, hogy az új gyógyszeradagoló rendszereknek hatékonyabban kell a betegségeket célozniuk, és pontosabban kellene figyelembe venniük a hatás maximalizálása érdekében a gyógyszer biztonságát, valamint minimalizálni az emberi testből távozó gyógyszerek mennyiségét.

A szerzők hangsúlyozzák, hogy ezen a területen célzott kutatásokra van szükség, és a jövőbeli vizsgálatoknak az új típusú gyógyszerekre, célzott terápiára, valamint a nanotechnológiákra kell koncentrálniuk, amelyek hatékonyabbak, de kevésbé károsak a környezetre.

A COVID–19-RŐL A VÍZÁGAZATBAN – WEBINAR-ÖSSZEFOGLALÓ

2020. március 20-án tartották a COVID–19-ről a vízágazatban Watershare webinart, amelyen 887 vízügyes szakértő, köztük a Duna Régió Stratégia PA4 terület szakértője is részt vett.

Prof. Dragan Savic, a KWR Watercycle Research Institute vezérigazgatója nyitotta meg a webinárt, és bemutatta a szakértőket, Rosina Gironest, a Barcelona Egyetemi Kutatási Csoport vezetőjét és prof. Gertjan Medemát, a KWR fő mikrobiológusát, akik megosztották a vírussal kapcsolatos legfontosabb eddigi ismereteiket:

A SARS-CoV-2 (korlátozott adatok alapján) érzékeny a fertőtlenítőszerekre és a magas hőmérsékletekre. Várható, hogy az új koronavírus kevésbé lesz fertőző vírus a szennyvízben, mint az ismert bélbetegség vírusai. Az ivóvízrendszerek biztonságosak, évekig tartó kutatások és ismeretek alapján más vírusokra vonatkozóan, amelyek erősebbek, mint a SARS-CoV-2.

A SARS-CoV-2 alapvetően nem a vízben terjedő kórokozó, az átadás elsődleges útja a levegőben köhögés, tüsszentés útján történik, valamint a vírussal szennyezett felületekkel való érintkezés során. Ennek eredményeként és a szennyvíztisztítással foglalkozó dolgozók fennmaradó járványtani jeleinek hiányában a szakértők a SARS-CoV-2 szennyvízen keresztüli átvitelének kockázatát alacsonynak tekintik, és a munkavállalók számára a jelenlegi védelmi intézkedések biztonságosak.

Az Egészségügyi Világszervezet technikai összefoglalója a témában itt olvasható.

OPERATÍV ÁRVÍZKEZELÉSI TERVEK ÖSSZEHANGOLÁSA

A Dunán és mellékfolyóin az elmúlt közel húsz év alatt levonult árhullámok bebizonyították, hogy minden korábbi árvízvédelmi fejlesztés ellenére az árvízveszély továbbra is súlyos kockázatot jelent. A Duna 2013-as szélsőséges árvizei után a Külgazdasági és Külügyminisztérium Duna Régió Stratégia környezeti kockázatok kezelése prioritási terület (PA5) koordinációja nemzetközi árvízvédelmiigény-felmérést végzett a régióban. A felmérés eredményeként Duna Régió Operatív árvízkezelési és együttműködési programja (DR Oper&Cooper) került megfogalmazásra, melynek intézkedései a 14 Duna-ország által elfogadott Duna Vízgyűjtő Árvízi Kockázatkezelési Tervben is feltüntetésre kerültek. Az egyik ilyen intézkedés éppen ezért a Duna-medencében az operatív árvízkezelési és polgári védelmi tervek (pl. lokalizációs, illetve evakuálási tervek és eljárások, rendelkezésre álló eszközök) összehangolását, koordinálását irányozza elő.

A fenti célok végrehajtása érdekében a DRS PA5 prioritási terület magyar koordinációja 2019. november 27-én Pécsett egy munkaértekezletet szervezett. Magyarországról a Vízügyi Szolgálat (OVF, DDVIZIG, ADUVIZIG) és az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, míg a Duna régió országaiból Szerbia, Horvátország és Szlovénia mellett Románia is képviseltette magát a rendezvényen. A megbeszélésen elhangzottakból egy kiadvány is elkészült, amely tartalmazza a partnerek által megfogalmazott intézkedéseket, melyekkel a jövőben növelhető az országhatáron átívelő árvízi védekezés hatékonysága.

TANULMÁNY AZ ASZÁLYKEZELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ EURÓPAI SZAKPOLITIKÁK ÁTTEKINTÉSÉRE

Az egyre gyakrabban megjelenő és egyre magasabban levonuló árvizek mellett – a klímaváltozás okán – egyre gyakrabban alakulnak ki, mind Magyarországon, mind a Duna vízgyűjtőjén található országokban vízhiányos, vagy súlyosabb esetekben aszályos időszakok (legutóbb 2003, 2007, 2011, 2013, 2015, 2017 és 2018 folyamán is). Azok káros gazdasági hatásai ellenére kevesebb figyelmet kap a proaktív intézkedések bevezetése az aszályok megelőző kezelése érdekében. Emellett az érintett gazdasági ágazatok is eltérő módon veszik figyelembe az aszállyal összefüggő jelenségeket. Az aszálykezelés hatékony tervezéséhez szükség van a kulcsfontosságú szektorok együttműködésére annak érdekében, hogy egységesen lehessen fellépni a negatív hatásai ellen, illetve megelőzni azokat.

A DRS környezeti kockázatok kezelése (PA5) és a Global Water Partnership Közép-Kelet-Európa részlege által közösen készített tanulmány a tervek szerint június 17-én, az elsivatagosodás és aszály elleni küzdelem világnapja alkalmából kerül bemutatásra. Célja, hogy EU-szinten elemezze a különböző szakágazatokban – mint például a vízgazdálkodás, az agrárium, természetvédelem vagy éppen az ipar és a közlekedés terén – miképpen jelenik meg az aszály kérdéskör szabályozása. Az elkészült szakmai anyag 5 fő tématerület jogi anyagait megvizsgálva rávilágít arra, hogy az aszálykezelés az EU jogszabályi környezetébe történt beépítése nem minden esetben kellően hangsúlyos, ezenkívül támogatást nyújthat egy egységes aszálypolitika kidolgozásához is a meglévő jogi keretekre való hivatkozással.